

Posudek oponenta na diplomovou práci Z. Štěřbové: **Vliv rodičů na výběr partnera a následnou spokojenost ve vztahu**

Zvolené téma práce (jímž je, oproti proklamovanému názvu krom vlivu rodičů rovněž vliv podobnosti/rozdílnosti partnerů v osobnostních charakteristikách na partnerskou spokojenost) je mi výzkumně velmi blízké, proto probudilo jednak mou zvědavost a jednak poměrně velká očekávání. Navíc, vzhledem k tomu, že autorku práce coby studentku již delší dobu znám a jsem přesvědčena o jejích výzkumných schopnostech, byla očekávání o to větší. Již na úvod posudku mohu říci, že práce má očekávání nezklamala, přináší kvalitně provedený vlastní empirický výzkum s hodnotnými výsledky hodnými publikace a jednoznačně ukazuje, že autorka zvládá zásady výzkumné práce i prezentace jejích výsledků, což je vlastně úkolem studenta při psaní diplomové práce prokázat.

Co se obvyklé deskriptivy týče, celá práce má (bez příloh) rozsah 89 stran, je přehledně členěna na teoretickou a praktickou část, a je v ní citováno 132 zdrojů zdrojů, převážně zahraničních a velmi recentních. Strukturace textu je pochopitelná a zcela v pořádku, počet překlepů je snesitelný (i když čtenářsky zaznamatelný), objevuje se nejednotnost formátu citací, čtenáře občas překvapí poněkud nečekané zařazení některých slov a spojení v odborném textu (nakrásně, zapadlá víska, aj.), což vnímám jako specifický a poměrně příjemný styl autorky.

Na druhou stranu, v kontrastu s nadšeným úvodem, práce má očekávání, co se týče formálního provedení (výsledky jsou vynikající) také nepředčila.

V teoretickém úvodu jsem se například velmi podivila, že autorka začíná „od Darwina“ čili jinak řečeno, značně ze široka. Na jednu stranu hodnotím, že je autorka je schopna (na rozdíl od řady jiných studentů) prezentovat evoluční teorie srozumitelně a nezkráceně, na druhou stranu se mi zdá, že řada popisů je vzhledem k tématu zbytečných. Není jasné, jak se vztahují k tématu práce a autorka je na závěr nijak nepoužívá pro interpretaci výsledků, tak proč je nevyřadit (např. přírodní výběr, teorie sexy synů aj.) – jinými slovy, bylo by dobré více promyslet, co má být do práce zařazeno a co ne.

Tato výtku se ovšem vztahuje především k empirické části práce a k prezentaci poněkud zbytečně velkého množství témat a výsledků. Ne, že by byly prezentovány špatně, či nesrozumitelně, ovšem mám dojem, že kdyby bylo prezentováno výsledků méně, byly by analýzy výsledků, stejně jako jejich diskuse, podrobnější a propracovanější. Navíc by se v nich čtenář rozhodně lépe orientoval a odnesl by si z celého výzkumu jasnější poselství. Jak je z předchozího patrné, mám několik výtek ke zpracování výsledků a k interpretaci dat (ne všechny budu ovšem uvádět, pouze některé příklady).

- 1) Není mi zcela jasné, proč byly rozdíly v různých proměnných mezi partnery určovány jako respondentův údaj v dané proměnné mínus údaj respondentova partnera v dané proměnné – proč si raději autorka ne zvolila vždy jako první údaj od muže a od něj např. neodečítala údaj od ženy. Bylo by pak jasnější, zda v daných odlišnostech nevstupuje do hry efekt pohlaví a rozšířily by se možnosti interpretace. Např. údaj, že byl nalezen sg. rozdíl mezi věkem respondentů a partnerů, považuji za nesmyslný, neboť není jasné, zda byly starší muži (což bychom předpokládali a výsledek je zřejmě vedlejším produktem vyššího počtu žen, jejichž rodiče participovali na výzkumu) nebo jde o jakýsi podivný mix, který nám takto nic neříká.

- 2) Rovněž by pak nebylo nutné pracovat s absolutní hodnotou rozdílu (např. u osobnostních charakteristik). Přijde mi totiž, že to, zda je respondent v daném znaku „nižší nebo vyšší“ je docela zásadní, a to zejména v kontextu heterosexuálních párů, kde opět mohou být výsledky interpretovány s ohledem na pohlavní rozdíly (např. jsou-li ženy podobné partnerovi ve svědomitosti, řekněme, třeba na hodnotu 10, nevíme, zda jsou míň svědomité nebo více. Vzhledem k tomu, že právě v distribuci osobnostní vlastnosti přívětivost jsou očekávatelné pohlavní rozdíly – ať je to dáno výchovou, kulturním očekáváním, či biol. determinováno – bude svědomitost očekávána spíše u žen, a její absolutní nedostatek, stejně jako rozdílnost oproti partnerovi v negativním směru, budou ovlivňovat spokojenost v partnerství zcela jinak, než rozdíl v pozitivním směru (který bude však pravděpodobnější).
- 3) Popis výběru metod pro statistické analýzy je nedostatečný, není mi např. jasné proč někde autorka používá neparametrické korelace a jinde zase parametrické, tabulky jsou místy nedostatečně popsány (např. str. 53 – co je n v tabulce?)
- 4) K určení homogamie mezi partnery bych nepoužívala korelace mezi osobnostními charakteristikami, ale spíše porovnání s náhodnou podobností v dané charakteristice (nejlépe s podobností náhodně vybraných mužů a žen, nebo porovnávat oproti středu škály v dané charakteristice).
- 5) Korelaci pro barvu očí či vlasů mezi respondenty a rodiči (str. 57) mi nedává smysl, neznám – li povahu těchto proměnných – nejsou kategoriální?
- 6) Vzhledem k poskytnutému teoretickému úvodu nechápu, proč byly některé analýzy prováděny (domnívám se, že by se měly testovat pouze hypotézy, pro něž jsou teoretická odůvodnění, nikoliv zkoušet vztah všech proměnných se všemi, tzn. například nechápu hodnotu výsledku, že „ Vyšší míra odmítání od matky signifikantně predikovala nižší podobnost mezi otcem a partnerkou v neuroticismu“, nebo že „otec žen hodnotí partnera pozitivněji, je-li partner podobnější matce ve svědomitosti“. Prosím vysvětlit a interpretovat tyto dvě ukázky.)
- 7) U studie 2 není uvedeno, jaké povahy je a jak byla vypočtena proměnná podobnost somatotypů, což považuji pro pochopení výsledků za zcela zásadní. Prosím vysvětlit u obhajoby.
- 8) Nesouhlasím se shrnutím, že podobnost o žen souvisí s e spokojeností a u mužů naopak komplementarita. Vychází to jen pro některé osobnostní charakteristiky a některé subškály p. spokojenosti a tyto výsledky by měly být interpretovány jednotlivě a detailněji, protože u různých osobnostních charakteristik mohou mít různé zdůvodnění (jinými slovy - není to tak jednoduché jako u podobnosti fyzické, kde můžeme očekávat zejména biologické důvody, které mohou stát v pozadí těchto souvislostí. To by mělo být diskutováno a reflektováno)
- 9) Mám zásadní výhrady proti interpretaci „nehomogamie“ v párech rodičů. Rozhodně je dosti nepravděpodobné a proti teorii osobnostních rysů, že by se osobnostní rysy partnerů měnily na zcela opačné – tzn. komplementární v průběhu života či v důsledku odcizení. Nenapadají autorku nějaké smysluplnější interpretace?
- 10) Čistě ze zvědavosti by mne zajímalo, co je plánováno s fotkami respondentů.

Celkově však předkládaná práce jednoznačně splňuje požadavky kladené na bc. práci, navrhuji proto hodnocení **1-2**.

V Praze, 31.9 2012

Mgr. Kateřina Klapilová, PhD.